

MYNDIGHETEN FÖR
FAMILJERÄTT OCH
FÖRÄLDRASKAPSTÖD

AD 2023-215

SLUTRAPPORT, FEBRUARI 2024

Genomförande av handlingsplan för brottsförebyggande föräldraskapsstöd

Innehållsförteckning

FÖRORD	3
SAMMANFATTNING	3
MFoF:s slutsatser	4
MFoF:s rekommendationer	5
BAKGRUND	6
BESKRIVNING AV UPPDRAGET	8
GENOMFÖRANDE	8
MÅL 1: STÄRKA FÖRÄLDRASKAPSSTÖDET INOM TIDIGA SAMORDNADE INSATSER	9
Samverkan med myndigheter, kommuner och civil sektor	9
Familjecentralernas brottsförebyggande utvecklingsarbeten	10
Verksamhetsnära arbete i pilotkommuner	11
MÅL 2: TYDLIGGÖRA FÖRÄLDRAPERSPEKTIVET I KOMMUNALA LÄGESBILDER	13
Samverkan med myndigheter och kommuner	13
Arbete i pilotkommuner	13
Nordisk utblick	14
MÅL 3: MÅLGRUPPSANPASSAT FÖRÄLDRASKAPSSTÖD TILL FÖRÄLDRAR SOM BEHÖVER UPPMÄRKSAMMAS	15
Ett föräldraskapsstöd tillgängligt för alla föräldrar	15
Samarbete med civil sektor i utsatta områden	16
Våldsförebyggande arbete genom stöd till föräldrar inriktat på familjer i hederskontext	16
Kartläggning - föräldrar som särskilt behöver uppmärksammas	17
Dating Matters – våldsförebyggande	17
Riskanvändning och beroendeproblematik orsakat av ANDTS	17
MÅL 4: ASYLSÖKANDE FÖRÄLDRAR SKA ERBJUDAS FÖRÄLDRASKAPSSTÖD UNDER ASYLPROCESSEN	18
Föräldraskap i Sverige	18
Övrig samverkan	18
MÅL 5: NATIONELLT UTVECKLINGSARBETE KRING UPPFÖLJNING OCH FÖRVALTNING INOM BROTTSFÖREBYGGANDE FÖRÄLDRASKAPSSTÖD	20
Myndighetsdialog	20
Referensgrupp med forskare	20
Indikatorer för uppföljning	20
Statsbidrag för brottsförebyggande föräldraskapsstöd	21
SLUTSATSER	22
FORTSATT ARBETE UNDER 2024	25

Förord

Vikten av att syresätta föräldraskapet

Alla föräldrar undrar nog någon gång om de räcker till i sitt föräldraskap.

Barn och unga har stora utmaningar på sin väg till vuxenlivet. Nya krav, nya sociala koder och en konstant påverkan från närmiljö och sociala media gör dessutom att vägen ibland blir snårig och risken för snedsteg ökar. Mitt i allt detta har föräldrarna ett huvudansvar för att ge så goda uppväxtvillkor som möjligt. Här finns det därför, både på individ- och samhällsnivå, mycket att vinna genom att lära av flygets säkerhetsanvisningar: *"Ta först på syrgasmasken på dig själv, innan du hjälper ditt barn"*.

Föräldraskapet behöver ständigt syresättas

Syresättningen handlar om behovet av olika former av råd, stöd och hjälp för att utveckla sina färdigheter att hantera olika situationer kring barn och unga. Uppväxtåren handlar mycket om glädje och stimulans, men även perioder av oro kring utveckling av motorik, språk, inlärning samt olika fysiska bekymmer och sjukdomar som dyker upp under denna tid. Funderingar kring beteenden, konflikter, normer och regler är också vanliga.

Hur mycket stöd som behövs varierar från individ till individ och från tid till annan, men föräldraskapet kräver ork, tålamod och färdigheter att kunna skapa goda uppväxtvillkor. Det finns ofta en yttre press att räcka till som förälder, en press som blir extra tydlig för föräldrar som lever i någon form av utmaning eller utsatthet. Det kan handla om boendemiljön, arbetslöshet, ekonomisk utsatthet, egen ohälsa och avsaknad av socialt nätverk kring sig själva och sin familj.

I vissa områden i Sverige ser vi nu en orolig utveckling, där familjer söndras, barn och unga lockas in i kriminella nätverk runt narkotikahandling. Detta är barn/unga vars föräldrar behöver syresättas i trygga sociala nätverk, och genom att erbjudas utbildning, stöd och hjälp.

Föräldraskapsstöd för barnens bästa

Det kan vara lätt att peka ut vuxna som har utmaningar i sitt föräldraskap och därigenom skapa skuld och utanförskap. Men alla föräldrar, oavsett sårbarhet, älskar sina barn och vill dem väl! Barn och unga behöver också se att deras föräldrar får riktat stöd och hjälp från samhället, utifrån sina unika behov, inte bara för sin egen skull utan även för barnets.

Det bästa sättet att skapa framtidstro hos nästa generation är att visa att det finns hopp. Att det finns hjälp att få. Och ibland är den hjälpen i form av en syrgasmask för föräldraskapet.

MFoF vill tacka för det fortsatta uppdraget att genomföra myndighetens handlingsplan för ett brottsförebyggande föräldraskapsstöd. Myndighetens ambition är att stärka samhällets förmåga att tidigt erbjuda ett behovsanpassat föräldraskapsstöd till alla som ingår ett föräldraskap. Ett föräldraskapsstöd som erbjuds under barnets hela uppväxt, för barn och ungas bästa.

Arbetet med genomförandet av det brottsförebyggande föräldraskapsstödet har utförts av Marie Cesares Olsson, Tony Boman och Adam Bitén, utredare vid Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd.

Per Bergling
Generaldirektör

Sammanfattning

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) har på uppdrag från regeringen genomfört den handlingsplan för ett brottsförebyggande stöd som MFoF tog fram 2022. Enligt denna handlingsplan ska myndighetens roll vid genomförandet vara stödjande, faciliterande och initierande. I denna rapport beskrivs hur MFoF genomfört uppdraget. Vidare redogör myndigheten för de slutsatser som kan dras och identifierar utvecklingsområden.

MFoF:s slutsatser

Myndighetens erfarenhet är att ett framgångsrikt arbete med föräldraskapsstödjande insatser i utsatta områden generellt kan sammanfattas med ledorden; **närhet, kommunikation och tillit**.

MFoF har under utredningstiden även kunnat dra följande slutsatser:

- **Stöd i föräldraskapet är en av de viktigaste insatserna samhället kan göra för barn och unga.**
Rätt förutsättningar för att tidigt involvera föräldrar skapar bra uppväxtmiljöer, trygg skolgång, bättre studieresultat samt en meningsfull fritid.
- **Det finns stora behov av samverkan och samordning på nationell-, regional och lokal nivå.**
Denna samverkan understödjer träffsäkra och jämlika insatser då utsedda aktörer bättre kan anpassa föräldraskapsstödet utifrån det lokala behovet
- **Ett framgångsrikt föräldraskapsstöd erbjuds nära målgrupperna, gärna på befintliga arenor.**
Att lyfta fram och bygga på det som redan fungerar är en framgångsfaktor för ökad tillgänglighet till ett föräldraskapsstöd som verkligen når ut.
- **Samverkan med civil sektor är särskilt viktig i utsatta områden.**
Civilsamhällets aktörer har god kännedom och stort förtroende - i synnerhet i många utsatta områden där myndigheter har svårt att nå ut. Genom dessa aktörer skapas tillit i de målgrupper som samhället vill nå med insatser.
- **Föräldraskapsstöd till föräldrar med barn och unga i åldern 10 – 18 behöver stärkas.**
Alla vuxna som ingår i ett föräldraskap behövs för att minska risken för rekrytering av barn och unga till organiserad kriminalitet. Eftersom rekryteringen ofta utförs av äldre ungdomar, behöver även föräldrar till dessa behöver nås av stöd i föräldraskapet.
- **Föräldraskapsstödet behöver målgruppsanpassas i högre grad.**
För att föräldraskapsstödjande insatser ska kunna tas emot av målgruppen måste stödet anpassas utifrån föräldrars olika behov och barns olika bakgrunder, förutsättningar, behov och önskemål.
- **För att nå ut med föräldraskapsstöd till alla föräldrar bör spridningsarbetet utvecklas.**
En målgruppsanpassning av kommunikationen, inklusive en översyn av språk och kanalval, ökar möjligheten att nå ut med brottsförebyggande föräldraskapsstöd till alla – inklusive andra närstående vuxna än biologiska och/eller rättsliga föräldrar.

MFoF:s rekommendationer

Myndighetens rekommendationer syftar till att stärka och utveckla det brottsförebyggande föräldraskapsstödet för att förebygga kriminalitet bland barn och unga.

1. Regeringen bör verka för att ta fram en ny, kunskapsbaserad nationell strategi för ett stärkt och jämlikt föräldraskapsstöd, som även inkluderar ett brottsförebyggande föräldraskapsstöd.
2. Kommuner och regioner bör stärka arbetet med att nå ut till alla föräldrar.
3. Kommuner och regioner bör stärka arbetet med en stödjande organisation, som även stärker den lokala strukturen i utsatta områden.
4. Kommunerna bör säkerställa lokal samverkan för att tidigt identifiera och förebygga normbrytande beteende.
5. Regeringen bör utreda hur en samlad nationell förvaltning av kunskapsbaserade föräldraskapsstödjande program och metoder bör utformas.

Bakgrund

MFoF har arbetat med den nationella strategin för ett stärkt föräldraskapsstöd sedan 2018. Utgångspunkten i detta arbete är att föräldrar är den viktigaste skyddsfaktorn för barn och unga. Föräldrarna ska därför erbjudas stöd och delaktighet under barnets hela uppväxt.

I slutet av 2020 fick MFoF uppdraget av regeringen att ta fram en handlingsplan för ett brottsförebyggande föräldraskapsstöd.¹ Av uppdraget framgick att myndigheten skulle fokusera sitt arbete på följande:

- Identifiera arbetssätt och metoder inom brottsförebyggande föräldraskapsstöd, såväl universellt som riktat
- Inhämta kunskap om nationell och internationell forskning inom föräldraskapsstöd som bedöms ha förebyggande effekter på ungdomskriminalitet
- Identifiera hur metoder, arbetssätt och kunskap kan spridas till och implementeras hos relevanta aktörer samt hur detta sedan kan följas upp och utvärderas.
- Identifiera metoder för att följa upp hur föräldraskapsstöd når föräldrar i områden med socioekonomiska utmaningar samt om stödet motsvarar behovet
- Lämna förslag på förebyggande och uppföljbara utvecklingsarbeten inom föräldraskapsstöd i kommuner med områden som polismyndigheten definierat som utsatta

Under inledningen av 2022 slutredovisade MFoF detta uppdrag inklusive en handlingsplan med fem sammanfattande slutsatser:

Stöd till föräldrar måste erbjudas under barnets hela uppväxt. I dagsläget är det tydligt att föräldraskapsstöd, såväl universellt som riktat stöd, huvudsakligen riktas till blivande föräldrar och när barnen är små.

1. **Se hur olika program fungerar i relation till varandra.** Universella program kan fungera som grund för och brobyggare till mer selektiva och indikerade stödformer. Ett riktat stöd ska vara evidensbaserat och målgruppsanpassat.
2. **Uppföljning och utvärdering behöver stärkas** för att säkerställa att de insatser som sprids och genomförs är relevanta och effektiva. Detta kräver en stödjande organisation.
3. **En nationell samordning krävs** för att ge yrkesverksamma på regional och lokal nivå rätt förutsättningar för uppföljning och utvärdering av insatser.
4. **Samverka för att möjliggöra best practice.** Det finns många goda exempel och idéer runt om i landet. Samverkan mellan olika aktörer på lokal nivå är avgörande för om dessa intentioner ska bli till verklighet.
5. **Myndigheten kan spela en viktig roll vid genomförandet** av handlingsplanen. Främst som en samordnande aktör som agerar rådgivande, faciliterande och initierande.

---

¹ Beslut S2020/09554 (delvis)

MFoF redovisade även hur myndigheten ser på sitt fortsatta arbete ifall regeringen skulle besluta att handlingsplanen skulle genomföras. Ett sådant arbete kunde i så fall delas in i fem övergripande målsättningar:

Handlingsplanens fem övergripande målsättningar

1. Stärka föräldraskapsstödet inom tidiga samordnade insatser.
2. Tydliggöra föräldraperspektivet i kommunala lägesbilder för utvecklat stöd i föräldraskapet.
3. Stärka målgruppsanpassat föräldraskapsstöd till föräldrar som behöver uppmärksammas.
4. Asylsökande föräldrar ska erbjudas föräldraskapsstöd under asylprocessen.
5. Nationellt utvecklingsarbete kring uppföljning och förvaltning inom brottsförebyggande föräldraskapsstöd.

Kort efter redovisning av uppdraget med att ta fram en handlingsplan för ett brottsförebyggande föräldraskapsstöd fick MFoF i uppdrag att genomföra densamma.

Beskrivning av uppdraget

I regleringsbrevet för 2022² gav regeringen MFoF i uppdrag att genomföra myndighetens handlingsplan för brottsförebyggande föräldraskapsstöd under perioden 2022 - 2023, med målsättningen att bidra till att förebygga barn och ungas brottslighet. Myndigheten skulle ansvara för genomförandet av handlingsplanens åtgärder där detta var tillämpligt. I de situationer då ansvaret för åtgärden låg hos andra aktörer skulle MFoF arbeta för att främja genomförandet. Regeringen tilldelade MFoF 1 600 000 kr för genomförandet av uppdraget under 2022.

MFoF har lämnat en delredovisning av uppdraget till Socialdepartementet den 17 februari 2023. Myndigheten ska slutredovisa uppdraget senast den 29 februari 2024. I slutet av 2023 fick MFoF ett nytt uppdrag³ att fortsätta genomförandet av myndighetens framtagna handlingsplan.

Genomförande

Vid genomförandet av handlingsplanen har MFoF utgått från de övergripande målsättningar som nämnts ovan. Under arbetet har MFoF därför främst arbetat rådgivande, faciliterande och initierande. Dessa tre funktioner kan närmare förklaras enligt följande:

Rådgivande genom att sprida information om aktuell forskning och förmedla kunskap om viktiga skydds- och riskfaktorer tillsammans med andra förutsättningar som är väsentliga för föräldraskapsstödjande insatser.

Faciliterande genom att stödja utvecklingen av befintliga strukturer hos yrkesverksamma och beslutsfattare så de kan stärka det kunskapsbaserade arbetet, öka tillgängligheten och skapa en organisation som stödjer samverkan, uppföljning och underlättar resursfördelning.

Initierande genom att förorda olika typer av strategiska och operativa insatser för aktörssamverkan. Detta genom att exempelvis uppmuntra gemensamma analyser, visa på goda exempel och söka gemensamma standarder för uppföljning och utvärdering

Här nedan redovisas hur MFoF arbetat för att genomföra handlingsplanens fem övergripande målsättningar. I flera avseenden samverkar och överlappar målområden och genomförda insatser. Det innebär att en insats kan få effekt på flera målområden och att redogörelsen nedan i viss mån kan upplevas repetitiv. Genomförda insatser under 2022 har specifikt redovisas i tidigare delredovisning.⁴

---

² Beslut S2021/0811 (delvis)

³ Beslut S2023/03257 (delvis)

⁴ https://mfof.se/download/18.3bf8406f1869c81bc6813be7/1678176885028/Delredovisning%20-%20Genomf%C3%B6rande%20av%20handlingsplan%20f%C3%B6r%20brottsf%C3%B6rebyggande%20f%C3%B6r%20Aldersskapsst%C3%B6d_S2021081111_delvis.pdf

Mål 1: Stärka föräldraskapsstödet inom tidiga samordnade insatser

Syftet med detta målområde är att underlätta kommunernas arbete med att tidigt upptäcka barn och unga som är i behov av tidiga föräldraskapsstödjande insatser, samt klargöra vilka insatser som är nödvändiga.

I handlingsplanen har MFoF framhållit vikten av att stärka det universella och riktade föräldraskapsstödet. Detta genom en bredare implementering och kommunala anpassningar för att på så sätt nå ut med föräldraskapsstöd till fler föräldrar och andra relevanta personer i barnets närhet. MFoF har också gjort bedömningen att myndighetens roll vid genomförandet bör vara att föra dialog och belysa goda exempel.

Samverkan med myndigheter, kommuner och civil sektor

Under uppdragstidens initiala fas har MFoF främst fokuserat på att inhämta kunskap om andra myndigheters utvecklingsarbeten där viktiga aktörer kring barn och unga samverkar. Myndigheten har under hela uppdragstiden fört dialog med andra myndigheter, regioner, kommuner och civil sektor om betydelsen av tidiga, samordnade föräldraskapsstödjande insatser utifrån ett brottsförebyggande perspektiv.

Myndighetssamverkan

Här nedan presenteras några av de samverkande sammanhang som myndigheten deltagit i under uppdragstiden, utifrån det aktuella målområdet:

- Myndigheten har medverkat och fört dialog i **Socialstyrelsens och Skolverkets förebyggande nätverk och brottsförebyggande referensgrupp inom TSI** (Tidigt samordnade insatser). En viktig del av myndighetens arbete har här varit utbyte av kunskap och erfarenhet med övriga aktörer i nätverket om framgångsfaktorer och utmaningar utifrån TSI:s utvecklingsarbeten i landet. MFoF har bland annat fokuserat på hur god samverkan kan leda till effektiva insatser till föräldrar som kan skapa goda uppväxtvillkor och minska risken för att barn och unga ska hamna i en problematik. I oktober 2023 presenterades TSI-boken som är en summering av utvecklingsarbetet, vilket omfattade 16 regioner och 90 kommuner.
- MFoF har medverkat i **Folkhälsomyndighetens myndighetssamverkan** inom området ANDTS (Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel). Fokus har legat på ökad samverkan mellan ANDTS och brottsförebyggande prevention eftersom nyrekrytering till kriminella nätverk är ett sätt att utveckla distributionskedjor av narkotika i närområdet (se [Brå 2023 Barn och unga i kriminella nätverk](#))
- MFoF har samverkat med **Länsstyrelsen**, både inom föräldraskapsstöd och ANDTS, från mödra- och barnhälsovård upp till och med tonåren. MFoF har också fört dialoger med berörda aktörer om hur vi tillsammans kan involvera föräldrar innan problem uppstått och hur tidigt stöd kan ges till föräldrar när problem uppstått. Här finns god evidens för att ett sådant stöd har positiv effekt för såväl den breda populationen av barn som för barn i riskzonen. Hälsosamtal med blivande och nyblivna föräldrar kan vara avgörande, då detta är en fas i livet när många vill lämna ohälsa, risk och missbruk eller ett tidigare "arv" av miljöer där våld förekommit.

Kommuner

För att få större lokal kännedom har MFoF besökt ett flertal kommuner som har områden med olika stadier av utsatthet. Vid dessa träffar har vikten av nationell, regional och lokal samverkan och samordning tydligt framhållits. Relevanta aktörer behöver gemensamma, tydliga målsättningar för att nå ut till barn och unga på ett tidigt stadie. Detta arbete bör också bedrivas på flera olika nivåer samtidigt - både på strukturell- och individnivå.

Det är tydligt att kommunerna efterfrågar bättre samordning mellan myndigheter som på olika sätt verkar i utsatta områden. Det är en erfarenhet som samtliga myndigheter med liknande uppdrag delar. Hur detta ska ske har diskuterats i flera myndighetsnätverk, bland annat i den nationella samordningen för *Agenda 2030 - alla barn ska klara sin skolgång*. Där har myndigheterna inom samordningen gemensamt arbetat fram en modell för hur samverkan kan ske. Länsstyrelserna är navet i denna modell. De ska stödja kommunerna i deras processer och vara en länk mellan kommuner och myndigheter. Detta är ett arbete som fortlöper och är centralt för det fortsatta brottsförebyggande arbetet.

Civil sektor

MFoF bedömer att civil sektor är en nyckel till vissa föräldragrupper i utsatta områden. Denna sektor har god kännedom om lokala förhållanden och kan vara med och skapa tillit och förutsättningar för insatser där myndigheter traditionellt har svårt att nå ut. Därför har MFoF skapat en referensgrupp med representanter från organisationer och föreningar från civilsamhället. Gruppen har träffats löpande under uppdragstiden för att diskutera hur man kan stödja föräldraskap i problem orsakade av kriminalitet/våld, alkohol och narkotika (doping) eller påverkan av barn och unga från extremistiska grupper.

MFoF har även samarbetat med Föreningen För Familjecentralers Främjande (FFFF), bland annat genom medverkan vid planeringen och genomförande av den nationella familjecentralskonferensen. MFoF var pleniföreläsare på konferensen med temat funktionshinder. Myndigheten har också samverkat med Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen i deras uppdrag att kartlägga landets familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter.

Familjecentralernas brottsförebyggande utvecklingsarbeten

Med stöd av FFFF och regionala kontaktpersoner för familjecentralsarbetet i respektive region har MFoF tagit in underlag om hur familjecentralernas arbete ser ut utifrån det brottsförebyggande perspektivet och handlingsplanen. Vid de regionala kontaktpersondagarna har deltagarna svarat på hur familjecentralen arbetar strukturerat med det brottsförebyggande perspektivet. Myndigheten har fått svar från 14 av 21 regioner.

Resultatet av frågeställningen visar på många goda utvecklingsarbeten som bygger på kunskap om risk- och skyddsfaktorer vid landets familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter. Den övervägande delen av dessa arbeten handlar om stärkt samverkan med andra aktörer. Utifrån svaren betonar familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter också vikten av att erbjuda föräldraskapsstöd riktat till specifika språk- eller kulturgrupper, nyanlända, asylsökande samt pappor. Exempel på sådana stöd är språkstödande insatser till både barn och föräldrar (ofta i samverkan med biblioteken) och tematräffar kring fysisk aktivitet och kostvanor. Jämställt föräldraskap är också ett viktigt ämne som familjecentralerna diskuterar tillsammans med föräldrarna.

Verksamhetsnära arbete i pilotkommuner

För att bättre kunna identifiera goda och fungerande exempel på tidiga och samordnade föräldraskapsstödjande insatser har MFoF, i samverkan med Brå - inlett ett arbete i de socioekonomiskt utsatta områdena Skäggetorp (Linköping), Valsta (Sigtuna), Kronogården (Trollhättan) och Tynnered (Göteborg), nedan kallade pilotkommunerna. Avsikten med detta arbete har varit att utveckla ett behovsanpassat och praktiktäna stöd till kommuner i utsatta områden, genom att systematisera arbetet inom det riktade föräldraskapsstödet.

Arbetet i ovan nämnda pilotkommuner har präglat stora delar av uppdragstiden. Projektet har omsatts till praktik genom att MFoF genomfört ett antal träffar med pilotkommunerna. Vid dessa träffar har även berörda länsstyrelser medverkat. Som ett första steg har pilotkommunerna genomfört en kartläggning av befintligt föräldraskapsstöd, egenupplevda brister och behov av utveckling inom området. För att sprida erfarenheterna inom gruppen har pilotkommunerna även delat kartläggningar och ambitioner med varandra.

Kartläggningen har visat att pilotkommunerna överlag erbjuder ett användbart föräldraskapsstödsprogram men att de behöver utveckla arbetssätt och metoder för att nå alla önskvärda målgrupper på olika preventionsnivåer.

Den genomgående bedömningen var också att det inte finns tillräckligt med föräldraskapsstöd till föräldrar med tonårsbarn. Detta gäller, enligt MFoF:s bedömning, många av landets kommuner. Samtliga pilotkommuner har vidare uppgett att de har svårt att nå föräldrar som lever med socioekonomiska utmaningar. Enligt kommunernas erfarenhet beror det ofta på att dessa föräldrar har låg tillit till offentliga aktörer eller har språkbarriärer. Flertalet av dessa föräldrar har också praktiska svårigheter att medverka vid en föräldragrupp på grund av att de är ensamstående. Några pilotkommuner angav också att det är svårt att få till en god spridning av de stöd som erbjuds. Både den interna och externa kommunikationen behöver utvecklas.

Efter kartläggningen har MFoF tillsammans med pilotkommunerna och länsstyrelserna arbetat fram utvecklingsförslag utifrån identifierade behov. Med ekonomiskt stöd från MFoF har pilotkommunerna därefter under hösten påbörjat utvecklingsarbetet. Under projekttiden har MFoF anordnat gemensamma träffar för pilotkommunerna för erfarenhetsutbyten och möjligheten att sprida goda exempel.

Nedan redovisas några av de förslag som prioriterats av pilotkommunerna.

- **Systematisering och utvärdering** av ett redan påbörjat samverkansarbete mellan förskola, socialtjänst och polis. Syftet har varit att dokumentera och uppdatera arbetsmodellen (med t ex tematiska föräldramöten) samt utvärdera om arbetsmodellen generat någon förändring i föräldraskapet.
- **Utbildning av fler teamledare** inom socialtjänsten i familjebehandlingsprogrammet Funktionell familjeterapi (FFT) för att minska antalet ungdomar som har ett utåtagerande beteende, begår brott eller missbrukar.
- **Inkludera föräldrar** för att utreda hur föräldraskapsstödet kan nå ut till fler då delaktighet och medskapande är viktiga faktorer för att bättre förstå föräldrars behov och kunna erbjuda rätt stöd vid rätt tillfälle.
- **Ta fram en utbildningsplan** för att säkra en långsiktig och hållbar arbetsmodell och effektivisera arbetet med brobyggare/kulturlotsar/vuxenpolare i hela kommunen.

- **Utveckla tydligare samverkansstrukturer** mellan olika professioner i syfte att tydliggöra vilken typ av föräldraskapsstöd som erbjuds: Vem/vilka som utför, vilka behov av utveckling finns samt vart professionen kan hänvisa föräldern till och/eller vem de kan samverka med.
- **Starta fler skolsociala team** i det utsatta området för att kunna erbjuda föräldraskapsstödjande insatser med målet att barn ska uppfylla skolans mål.
- **Utbilda fler gruppledare** i föräldraskapsstödsprogrammet *Ledarskapsträning för tonårsföräldrar* (LFT) för att stärka samspelet och relationen mellan förälder och barn för att bryta negativa mönster.
- **Etablera en permanent arena för mödrar**, kallad *Mamma United Community* i syfte att förbättra samarbetet med civil sektor samt stärka mammors och deras barns känsla av meningsfullhet och integrering i samhället. Detta arbete sker tillsammans med föreningen Mamma United, en ideell förening som hjälper mammor att påverka sitt eget och sina barns liv så att de mår bättre, blir integrerade i samhället och känner sig som en del av ett större sammanhang.

I Valsta och Skäggetorp har kommunerna sedan tidigare etablerat familjecentraler i centrum av det utsatta området i syfte att tillgängliggöra, bygga relation och skapa tillit för att föräldrar ska våga ta hjälp. Det målgruppsanpassade arbetet som sker på familjecentralerna handlar ofta om att erbjuda föräldraskapsstöd riktade till specifika språk- eller kulturgrupper, nyanlända och asylsökande.

Under arbetet med pilotkommunerna har MFoF erfarit att dessa upplever stora svårigheter att nå ut med föräldraskapsstöd till föräldragrupper med tydliga behov. Därför har valda insatser fokuserat på att i första hand nå ut till föräldrar som pilotkommunerna inte nått tidigare, för att i nästa skede kunna stärka föräldraförmågan och kunskap kring att förebygga barn och ungas brottslighet. Arbetet i pilotkommunerna fortlöper under 2024 och MFoF kommer fortsätta att följa arbetet tillsammans med länsstyrelserna. De goda exempel som följer av projektet kommer myndigheten att sprida i sina befintliga kanaler.

Mål 2: Tydliggöra föräldraperspektivet i kommunala lägesbilder

Ambitionen med målområdet är att komplettera den brottsförebyggande lägesbilden som många kommuner genomför, med en konsekvensanalys utifrån föräldraskap. MFoF anser att föräldraperspektivet är viktigt i såväl framtagandet av lägesbilden som i de efterföljande insatserna.

I handlingsplanen har MFoF gjort bedömningen att myndighetens roll vid genomförandet ska vara att samverka med andra myndigheter som berörs av uppdraget, exempelvis länsstyrelserna och Brå, med syfte att framhålla hur föräldraperspektivet kan utvecklas och bättre implementeras i kommuner som gör brottsförebyggande lägesbilder.

Samverkan med myndigheter och kommuner

Under uppdragstiden har MFoF samverkat med ett stort antal myndigheter. Genom de erfarenhetsutbyten som skett vid dessa dialoger har MFoF bland annat sett behovet av att studera det lokala arbetet på plats. Därför har myndigheten också genomfört studiebesök till ett flertal kommuner med olika former av utsatta områden. Dessa studiebesök har gett MFoF viktig erfarenhet inför det fortsatta arbetet inom detta målområde.

Det brottsförebyggande arbetet är mycket komplext. Med anledning av det har MFoF prioriterat att hämta in information om hur det brottsförebyggande arbetet bedrivs och följs upp i kommunerna. Under arbetet med informationsinhämtning har MFoF medverkat i ett antal regionala och nationella dialoger. Myndigheten har i dessa sammanhang särskilt betonat vikten av att använda redan utvecklad preventionssamverkan inom brottsförebyggande nätverk och arbetsformer, som exempelvis Effektiv samordning för ökad trygghet (EST) och Samverkansformen skola, socialtjänst, polis och fritid (SSPF). Vid dessa dialoger har myndigheten även kommunicerat att föräldraperspektivet är en viktig aspekt vid framtagande av lägesbilder.

För att bidra till en nationell samsyn när det gäller brottsförebyggande arbete har MFoF medverkat vid ett antal nationella nätverksträffar. Här kan särskilt nämnas Trygghetsberedningens expertgrupp och framtagandet av beredningens delbetänkande *Vägar till ett tryggare samhälle, Kraftsamling för barn och unga (SOU 2022:67)*. Vid denna samverkan har samtal förts med andra myndigheter och relevanta aktörer som berörs av uppdraget. En annan viktig samverkan har varit MFoF:s medverkan i Folkhälsomyndighetens myndighetsnätverk inom ANDTS. Detta nätverk har stor myndighetsnärvärde och har bidragit med en myndighetsgemensam analys vad gäller arbetsätt för att minska risker för ungas utsatthet, i synnerhet när det gäller frågor alkohol, narkotika och våldsamma miljöer.

Slutligen kan nämnas att MFoF, i samarbete med Socialstyrelsen, också tagit fram information om de föräldraskapsstödjande program och metoder som är relevanta utifrån uppdraget. Dessa har publicerats på myndigheternas respektive webbplatser och spridits genom myndighetens befintliga kanaler.

Arbete i pilotkommuner

Det ovan nämnda arbetet i pilotkommunerna har även inneburit en möjlighet för MFoF att arbeta verksamhetsnära. MFoF har - i samverkan med Brå och länsstyrelserna - bidragit till att bygga upp ett systematiskt arbete där en övergripande kommunal lägesbild följs upp av lokala lägesbilder i utsatta områden där olika former av brottsförebyggande preventionsnätverk finns. Genom detta arbete har myndigheten fått en värdefull inblick i möjligheter och utmaningar med det brottsförebyggande föräldraskapsstödet, utifrån respektive kommuns förutsättningar och kompetenser.

Arbetet i pilotkommunerna har omfattat en lokal kartläggning av behov hos barn och föräldrar följt av en professionsanalys (exempelvis SSPF). Därefter har barnet och familjen erbjudits ett riktat stöd. Detta stöd ska vara evidensbaserat och målgruppsanpassat men även uppmärksamma vikten av att följa upp hur olika program fungerar i relation till varandra. Syftet är att detta upplägg ska möjliggöra olika former av stöd till föräldrar, på antingen universell, selektiv eller indikativ nivå.

I de utsatta områdena samverkar ofta skola, socialtjänst, polis och fritid samt deras val av samverkan med civil sektor där föreningar/organisationer ingår. Pilotkommunerna har olika förutsättningar och därför fått utforma sina egna preventionsnätverk för att mer träffsäkert kunna identifiera den samverkan och de insatser som krävs för att minska barn och ungas risk att dras in i narkotika/kriminalitet. När det gäller att minska tidig rekrytering till kriminella miljöer via hantering av narkotika, kan till exempel kontakt, dialog och stöd i föräldraskapet vara helt avgörande.

Nordisk utblick

För att erhålla ett djupare internationellt perspektiv på det brottsförebyggande föräldraskapsstödet har MFoF genomfört studieresor till Danmark och Norge för att ta del av deras förebyggande arbete med föräldraskapsstödsfrågor och hedersrelaterat våld. Vid dessa möten har MFoF även spridit information om det svenska arbetet.

Under 2022 reste en delegation från MFoF till Danmark. Där besöktes Socialstyrelsen, Det Kriminalpræventive Råd, Socialtjänst för brottsförebyggande samt Etnisk konsulentteam i Danmark. Under 2023 besöktes Norge där MFoF träffade myndigheten Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (*Bufdir*) PRIM – Supported Parenting Intervention for Families with Refugee Background och Familjeteamet – Oslohjelpa Bydel Grorud.

Besöken har gett MFoF värdefull insikt i andra länders arbeten med föräldraskapsstöd i brottsförebyggande kontext. Här kan exempelvis nämnas att Bufdir i Norge även arbetar direkt mot föräldrar och att det finns flera intressanta projekt i Oslo avseende tidiga, samordnade och resursstarka satsningar på barn och unga. Till skillnad från Sverige har föräldraskapsstödet i Norge en nationell förankring, då föräldraskapsstödsprogrammet ICDP, (International Child Development Program) förvaltas av myndigheter och erbjuds i hela landet.

Myndighetens erfarenheter från dessa möten har även delats med andra relevanta myndigheter.

Mål 3: Målgruppsanpassat föräldraskapsstöd till föräldrar som behöver uppmärksammas

Syftet med målområdet att anpassa och synkronisera insatser från hälso- och sjukvård samt socialtjänst till föräldrar med egen utsatthet. Detta för att nå ut och säkerställa att även dessa föräldrar får ett så bra stöd i föräldraskapet som möjligt.

För att dessa insatser ska vara effektiva och likvärdiga krävs en samsyn som sträcker sig över förvaltnings- och organisationsgränserna. I handlingsplanen har MFoF därför gjort bedömningen att myndighetens roll vid genomförandet i första hand ska vara att föra dialog med Socialstyrelsen för att gemensamt utveckla och sprida kunskap till yrkesverksamma om kompenserande föräldraskapsstödsinsatser till föräldrar med egen utsatthet.

Ett föräldraskapsstöd tillgängligt för alla föräldrar

MFoF har initialt fokuserat på att bidra till andra aktörers arbete genom att sprida kunskap till yrkesverksamma om kompenserande föräldraskapsstödsinsatser till föräldrar med egen sårbarhet, kognitiva nedsättningar och föräldrar som har utländsk bakgrund. Här kan exempelvis nämnas *Förstå familjen* som är ett stöd till yrkesverksamma som möter föräldrar med olika kognitiva svårigheter i sitt arbete och är producerat av Kunskapscentrum för jämlik vård i Västra Götaland. Materialet bygger på det funktionshinderpolitiska målet gällande principen om universell utformning och syftar till att öka verksamhetens tillgänglighet för gruppen föräldrar med kognitiva svårigheter. MFoF har varit ett resursstöd vid framtagandet och bidragit i spridningen av stödet.

MFoF har även arbetat för att stärka det kunskapsbaserade arbetet när det gäller föräldrar med kognitiva svårigheter och föräldrar med psykisk ohälsa. MFoF har här, tillsammans med andra aktörer, arbetat med spridning av det ovan nämnda kunskapsstödet *Förstå familjen*, genom föreläsningar och genom att bistå med tryckt utbildningsmaterial till de regioner som efterfrågat detta. Myndighetens deltagit vid 20 konferenser i 10 regioner och nått ut till 7 735 personer. Myndigheten har vidare också mottagit 4 300 beställningar av kunskapsmaterialet.

MFoF har deltagit i ett samarbete med *TrUst (Trygghet ur stöd)* som inleddes under 2022, vid Bräcke Diakoni. Under 2023 har arbetet fokuserats på att utöka kunskapsstödet delar som handlar om stöd till föräldrar som är nya i Sverige och har en psykisk ohälsa.

I både *Förstå familjen* och i *TrUst* har föräldrarna själva deltagit i utvecklingen av materialet. MFoF ser brukarmedverkan som en nödvändig kvalitetssäkring och vill även fortsättningsvis stärka brukares delaktighet i de kunskapsstöd som myndigheten tar fram.

Samarbete med civil sektor i utsatta områden

En väl fungerande samverkan med civil sektor är en framgångsfaktor när det gäller att nå ut med föräldraskapsstöd till alla föräldrar. Under uppdragstiden har MFoF därför etablerat en referensgrupp med representanter från civil sektor. Gruppen består av aktörer med särskild kompetens och viktiga plattformar för att nå ut till andra aktörer samt till målgruppen föräldrar. Tillsammans med referensgruppen har myndigheten arbetat med frågan om målgruppsanpassat material. Detta ledde bland annat fram till två webinarier under året: *Good enough i föräldraskapet* och *Hur är jag en engagerad förälder?* Intresset för dessa sändningar var mycket stort, med över 1 000 anmälda åhörare. Det stora antalet deltagare visar att myndighetens arbete är relevant även för civila sektorns aktörer vars arbete utgör en viktig samhällsinsats för föräldrar och barn, inte minst för att nå föräldrar som särskilt behöver uppmärksammas.

Tillsammans med civil sektor från kommundelar i utsatta områden i Stockholm har MFoF deltagit på en konferens anordnad av Länsstyrelsen Stockholm med information om det brottsförebyggande föräldraskapsstödet. Under konferensen noterade MFoF stora likheter i myndighetens erfarenheter och utfallet av *Oroa dig inte mamma*, en kvalitativ intervjuundersökning av föräldrar i utsatta områden utförd av Länsstyrelsen. Exempelvis kan nämnas följande faktorer för att nå ut till föräldrar:

- **Välkänd och förtroendeingivande aktör.** Föräldraskapsstödet bör erbjudas av en aktör som redan har en god kännedom om målgruppen och som har ett etablerat förtroende hos dem.
- **Plats och tillgänglighet.** För att underlätta deltagande bör föräldraskapsstödet vara på en trygg plats som är enkel för deltagarna att ta till sig.
- **Kulturtolkning och modersmål.** För att göra föräldraskapsstödet kontroversiella och normativa teman tillgängliga och förståeliga för deltagarna behövs en genomtänkt metod. Kursledarna kan fungera som kulturella brobyggare och anpassa föräldraskapsstödet teman till deltagarnas kulturella bakgrund.

Våldsförebyggande arbete genom stöd till föräldrar inriktat på familjer i hederskontext

I oktober 2021 fick MFoF i uppdrag att främja utvecklingen av våldsförebyggande arbete genom stöd till föräldrar inriktat på familjer i hederskontext. Uppdraget har bedrivits i nära samverkan med det aktuella eftersom arbetet utgör ett målgruppsanpassat föräldraskapsstöd och myndigheten bedömer att uppdragen berikar varandra.

Under 2023 har myndigheten bland annat färdigställt en enkätundersökning med syfte att kartlägga kommuners och regioners systematiska arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Totalt svarade 220 av 290 (ca 76 %) kommuner och 17 av 21 (ca 81 %) regioner. Resultatet av arbetet med enkäten visar på stora utvecklingsbehov i landet. Trots att såväl kommuner som regioner har lagar, föreskrifter och allmänna råd att följa i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, visar kartläggningen på stora brister.

Som ett resultat av enkäten är det tydligt för MFoF att kommuner och regioner börjar se vikten av systematiskt arbete inom dessa frågor. Erfarenheten är densamma inom det bredare brottsförebyggande föräldraskapsstödet. De båda uppdragen kommer fortsätta bedrivas i samverkan under 2024 och erfarenheterna i respektive uppdrag kommer att påverka utfallen.

Kartläggning - föräldrar som särskilt behöver uppmärksammas

Under året har MFoF inlett ett utvecklingsarbete med syfte att utreda socialtjänstens kunskapsbehov för att de ska kunna erbjuda ett kunskapsbaserat föräldraskapsstöd till de föräldragrupper som identifierats i handlingsplanen för ett brottsförebyggande föräldraskapsstöd.

Arbetet handlar bland annat om att kartlägga föräldrars behov och syn på nuvarande insatser samt barnets perspektiv på föräldraskapsstöd. Detta utvecklingsarbete pågår fortfarande och det samlade resultatet kommer att sammanställas efter genomförd GAP-analys.

Dating Matters – våldsförebyggande

Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld i ungas partner-, och kamratrelationer är ett av de utvecklingsområden som särskilt lyfts fram i regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Tillsammans med Jämställdhetsmyndigheten har MFoF i uppdrag att översätta och anpassa det amerikanska manualbaserade programmet *Dating Matters*. Programmet syftar till att utbilda barn och föräldrar i våldsfrågor samt att stärka relationer både mellan barnen och mellan barn och föräldrar. MFoF ansvarar för att anpassa den del av det multimodala programmet som riktar sig till föräldrar och är en del av myndighetens arbete utifrån det brottsförebyggande föräldraskapsstödet.

Arbetet pågår och väntas slutredovisas under 2025. Resultatet av arbetet kommer att påverka MFoF:s fortsatta arbete med ett brottsförebyggande föräldraskapsstöd.

Riskenvändning och beroendeproblematik orsakat av ANDTS

Ett stort antal barn har en förälder med allvarliga problematik med koppling till ANDTS. Dessa barn och unga är ofta måltavlor för rekrytering till kriminella nätverk, varför professionen tidigt behöver upptäcka deras situation samt göra insatser för barn och berörda vuxna i föräldraskapet.

Att involvera föräldrar med riskenvändning eller beroende av alkohol eller narkotika tidigt - innan problem i föräldraskapet uppstått - samt att ge tidigt stöd till föräldrar som redan har problem, ger goda förutsättningar att stärka bra uppväxtmiljöer för barn och unga. Det bidrar i sin tur till en tryggare skolgång, bättre studieresultat samt en meningsfull fritid för att minska ohälsa, rekrytering till ANDTS, brott och kriminella nätverk.

Mål 4: Asylsökande föräldrar ska erbjudas föräldraskapsstöd under asylprocessen

Ambitionen med målområdet är att verka för att även asylsökande föräldrar får tillgång till information och dialog om föräldraskap i allmänhet, samt specifik information om föräldraskap under asylprocessen. När barnet acklimatiserats till Sverige är MFoF:s bedömning att föräldrarnas behov av stöd kommer att förändras över tid.

I handlingsplanen har MFoF dragit slutsatsen att myndighetens roll vid genomförandet ska vara att föra dialog med andra aktörer kring hur ett ändamålsenligt föräldraskapsstöd kan utvecklas för föräldrar i en asylprocess, samt undersöka hur detta kan implementeras hos lämplig aktör.

Föräldraskap i Sverige

Föräldraskap i Sverige (Fös) är ett målgruppsanpassat föräldraskapsstödsprogram som har tagits fram och ägs av Stockholm Stad och Länsstyrelsen i Stockholms län, i samarbete med BRIS. Programmet ger utrikesfödda föräldrar kunskap inom de områden som är viktiga för familjelivet i Sverige.

Det finns andra föräldraskapsstödsprogram som riktar sig till asylsökande och utlandsfödda men MFoF har, tillsammans med länsstyrelserna, dragit slutsatsen att Fös är det enda föräldraskapsstödsprogrammet med nationell spridning som är särskilt anpassat till målgruppen utrikesfödda föräldrar med barn i åldern 0 - 18 år. För att kunna nå fler utrikesfödda samt asylsökande föräldrar gav MFoF därför BRIS ett uppdrag 2022 att säkerställa det fortsatta arbetet med Fös. Detta inkluderade geografisk spridning, utbildning av instruktörer i alla regioner samt att undersöka hur även gruppen asylsökande kan omfattas av föräldraskapsstöd. Under 2023 utbildade BRIS 87 nya gruppledare. Idag finns det ca 700 gruppledare fördelat på 127 kommuner i 20 län.

Under 2023 har fortsatta dialoger förts med förvaltarna BRIS, Länsstyrelsen Stockholm och Stockholm stad om den fortsatta spridningen av programmet, samt behovet av vidare forskning på resultat och evidens. Under hösten har MFoF även deltagit på konferensen *Mottagandets roll för barn som flytt*, som BRIS arrangerade. Myndigheten förtydligade vikten av ett universellt föräldraskapsstöd som inkluderar alla föräldrar, inklusive asylsökande, samt vikten av tillgänglighet av föräldraskapsstöd på många arenor. Bland de viktiga arenorna betonades civilsamhällets roll.

MFoF har vidare fört dialog med BRIS om samverkan med RIO folkhögskolor, en riksorganisation som representerar 114 skolor som drivs av föreningar, folkrörelser och stiftelser. Anledningen till detta var att skapa mer tillgänglighet och tillit med hjälp av befintlig verksamhet. Några av de anslutna folkhögskolorna finns exempelvis i eller i närhet av de utsatta områden där MFoF under 2023 arbetat verksamhetsnära för att underlätta för kommunerna att utveckla ett lokalt stöd för alla i ett föräldraskap.

Övrig samverkan

MFoF har fört dialog med Migrationsverket i syfte att få en bild av deras uppdrag att genomföra en obligatorisk samhällsintroduktion till asylsökande och i synnerhet hur deras information till nyanlända kan uppdateras utifrån behov av stöd i föräldraskap. Dialogen har resulterat i att MFoF presenterat förslag på hur Migrationsverkets informationsmaterial kan uppdateras och kompletteras utifrån föräldraskapsstöd, utan att informationsarbetet behöver bli mer betungande.

MFoF har även fört dialog med Länsstyrelsen i Västra Götaland som administrerar webbplatsen www.informationsverige.se. Webbplatsen innehåller information om Sverige för personer som är asylsökande, nyligen fått uppehållstillstånd eller kommit till Sverige utan föräldrar. Det är en bred information om samhället, vilket är viktigt prioritera just till dessa målgrupper.

Mål 5: Nationellt utvecklingsarbete kring uppföljning och förvaltning inom brottsförebyggande föräldraskapsstöd

Syftet med detta mål har varit att initiera en dialog i relevanta nätverk om hur vi som myndigheter kan stödja beslutsfattare och yrkesverksamma i deras uppföljning och analyser av brottsförebyggande föräldraskapsstödjande insatser, för att i nästa skede säkerställa en ökad evidensbaserad uppföljning av föräldraskapsstödjande insatser.

I handlingsplanen har MFoF gjort bedömningen att myndighetens roll vid genomförandet ska vara att bjuda in till nätverksträffar i befintligt nätverk kring förvaltning av föräldraskapsstöd och där verka för ett fortsatt arbete med uppföljning av föräldraskapsstödjande insatser samt att detta görs tillgängligt för yrkesverksamma i socialtjänsten.

Myndighetsdialog

MFoF har tidigare initierat ett nationellt utvecklingsarbete kring uppföljning och förvaltning, vilket även berör brottsförebyggande föräldraskapsstöd. Under året har MFoF nyttjat de befintliga nätverken för att diskutera förvaltning av metoder, arbetssätt och program. Förvaltningsfrågan är dock central och komplex varför en fortsatt myndighetsövergripande dialog och samverkan kommer att krävas.

MFoF:s bedömning, efter dialog och samverkan med kommunerna, är att många kommuner vill utbilda i föräldraskapsstödjande program och insatser men att detta inte är möjligt, exempelvis på grund av att förvaltare inte finns i Sverige eller att förvaltare enbart erbjuder utbildning inom sin region. Detta bidrar till att det inte är möjligt att nå en jämlik tillgång till föräldraskapsstöd i Sverige.

Referensgrupp med forskare

MFoF bildade 2020 en referensgrupp för att sammanföra kunskap och forskning, som behövs till fördjupad kunskap kring olika uppdrag inom föräldraskapsstödet. Under 2022 tillfördes referensgruppen kompetens inom brottsförebyggande arbete med koppling till olika stöd i föräldraskap. I nuläget består gruppen av åtta forskare vid sju olika lärosäten och länsstyrelsernas nationella samordnare inom föräldraskapsstöd. MFoF har haft dialogmöten med referensgruppen, där bland annat möjliga nationella utvecklingsinsatser och frågan om nationell förvaltning diskuterats.

Indikatorer för uppföljning

MFoF har publicerat nationellt tillgängliga indikatorer för uppföljning av föräldraskapsstöd på myndighetens webbplats. Myndigheten ger där förslag på olika typer av mått och ett ramverk för uppföljning av föräldraskapsstöd. Materialet presenterar också tillgängliga nationella indikatorer för föräldraskapsstöd som är möjliga att följa över tid och som kan utgöra underlag för beslutsfattare och yrkesverksamma att göra jämförelser med regionala och lokala data. Myndigheten har även spridit informationen genom myndighetens nyhetsbrev.

Statsbidrag för brottsförebyggande föräldraskapsstöd

Under året fick MFoF i uppdrag att betala ut statsbidrag för ett förstärkt föräldraskapsstöd. Syftet med statsbidraget är att bidra till en ökad och jämlik tillgång till föräldraskapsstöd i hela landet, samt att bidra till att förebygga kriminalitet bland barn och unga. Myndigheten ska även följa upp användandet av medlen.

74 kommuner var berättigade till statsbidraget för att förebygga kriminalitet bland barn och unga. 73 av dessa rekvirerade medel. Uppföljningen som färdigställs under 2024 väntas ge en bra översikt över vilka arbetssätt, metoder och program som har använts i kommuner, i synnerhet de kommuner som har utsatta områden. I återrapporteringen kommer det även framgå hur kommunerna har valt att samverka, vilken struktur och uppbyggnad de har, samt vilka målgrupper de arbetat mot. Resultatet kommer ge myndigheten en tydligare nulägesbild inför det fortsatta arbetet med brottsförebyggande föräldraskapsstöd under 2024.

Slutsatser

Myndigheten ser alltjämt att stöd i föräldraskapet är en av de viktigaste insatserna samhället kan göra för barn och unga. Ett sådant stöd stärker skyddsfaktorer som främjar barnets hälsa, utveckling och förebygger problem som kan bidra till bland annat brottslighet och deltagande i kriminella gäng.

När det gäller att minska risken för att barn och unga hamnar i kriminalitet kan kontakt, dialog och stöd i föräldraskapet vara avgörande. Barn och unga behöver föräldrar eller andra nära vuxna i ett föräldraskap, som i sin tur erhållit ett målgruppsanpassat föräldraskapsstöd. För alla barns lika rätt är det viktigt att utveckla en jämlik tillgång till stöd i föräldraskapet för alla föräldrar. Det är också avgörande att kommuner och regionerna lyckas nå ut med föräldraskapsstödet till de föräldrar som har störst behov av stödet. Här fyller en aktuell nationell strategi för ett stärkt föräldraskapsstöd en stor funktion.

Nedan följer myndighetens sammanfattande slutsatser utifrån särskilda behov inför det fortsatta arbetet med implementeringen av handlingsplanen:

Systematiskt arbete i kommuner och regioner

- Myndighetens bedömning - efter dialog och samverkan med myndigheter med liknande brottsförebyggande uppdrag, ett stort antal kommuner och civila aktörer - är att det finns ett stort behov av att stärka arbetet med en stödjande organisation både lokalt och regionalt. Ett sådant arbete resulterar i tydliga riktningar och mål för arbetet, samt säkerställer att strategiska funktioner har mandat att utveckla ett systematiskt långsiktigt arbete.
- MFoF bedömer vidare att arbetet med att förebygga och motverka barns involvering i kriminella nätverk behöver samordnas i mycket högre grad än idag. Vi ser flera goda insatser runt om i landet men dessa behöver samordnas, utvärderas och målgruppsanpassas samt bygga på informationsdelning mellan myndigheter.

Samverkan och samordning

- Enligt MFoF:s uppfattning finns det fortsatt stora behov av samverkan och samordnade insatser på nationell-, regional- och lokal nivå. Detta har även uppmärksammats av andra myndigheter under arbetet med Agenda 2030. De samverkans- och utvecklingsarbeten som idag pågår vid landets familjecentraler, som syftar till att tidigt uppmärksamma att barn och föräldrar får det stöd de behöver även på selektiv och indikativ nivå, är inspirerande exempel på vad som är möjligt.
- Under arbetet i pilotkommunerna har det också varit tydligt att dessa kommuner upplever ett stort behov av nationell samordning bland myndigheter med brottsförebyggande uppdrag. Enligt MFoF:s erfarenhet delas denna uppfattning även av andra kommuner med utsatta områden. Kommunerna upplever begränsade resurser och har lättare att bistå myndigheter om dessa genomför sina uppdrag samordnat.

Föräldraskapsstöd till föräldrar med barn och unga i åldern 10 - 18 år

- MFoF ser att de föräldraskapsstödjande insatserna som erbjuds i kommunerna minskar i takt med att barn blir äldre. Det är därför viktigt att stärka föräldraskapsstödet till de som har barn i tonåren och bor i utsatta områden. I takt med att barnen blir äldre försvinner flertalet av de naturliga arenorna. Till barn och unga i åldern 10 – 18 år erfar MFoF att det är viktigt att stärka samverkan med civil sektor för att nå berörda föräldrar. Det kan vara avgörande att nå ut till dessa föräldrar för att minska en negativ utveckling mot ett normbrytande beteende. Studier visar att det ofta är äldre tonåringar (15 - 20 år) som rekryterar och utnyttjar barn i lägre åldrar.

Målgruppsanpassad kommunikation och målgruppsanpassat föräldraskapsstöd

- En mer målgruppsanpassad kommunikation är en förutsättning för att lyckats nå ut med föräldraskapsstödet. Många kommuner och regioner uppger att det är svårt att nå ut till föräldrar, särskilt till de föräldrar som lever i en kontext med många riskfaktorer och socioekonomiska utmaningar. Ett gott exempel som lyfts fram är att inkludera föräldraskapsstöd i ordinarie SFI-undervisning (Svenska för invandrare).
- Trovärdiga avsändare och utförare av föräldraskapsstödet är ofta avgörande i områden där tilliten till myndigheter är svag. Här kan civil sektor spela en viktig roll genom att skapa förankring och förtroende i utsatta områden. I utsatta områden i kommuner ser vi också att så kallade brobyggare/kulturtolkare är ett framgångsrikt sätt där behov av att hitta olika lösningar för att nå målgruppen.
- En ytterligare framgångsfaktor är att föräldrarna har kännedom om vilken typ av råd och stöd som finns att tillgå. För att nå det målet måste samtliga relevanta aktörer bli bättre på att kommunicera på ett mer inkluderande sätt, exempelvis genom att bjuda in berörda målgrupper till samtal för att ta reda på behov och erfarenheter. Föräldrars delaktighet och medskapande är framgångsfaktorer för att nå ut till alla föräldrar.
- För att kunna tillgängliggöra stöd till alla familjer behöver regioner och kommuner, i samverkan med civil sektor, kontinuerligt erbjuda föräldraskapsstöd. En framgångsfaktor är att stödet erbjuds där familjerna själva bor och lever. Erfarenheter från både yrkesverksamma och föräldrar som verkar och bor i utsatta områden visar att verksamheter och stödjande insatser måste finnas på plats nära familjerna hela tiden, samt på olika arenor under barns hela uppväxt, inte bara när oroligheter sker eller till vissa åldersgrupper.

Myndighetens samlade erfarenhet från arbetet med brottsförebyggande föräldraskapsstöd är att det även här krävs en större samordning runt det brottsförebyggande arbetet; såväl på lokal, regional som nationell nivå. Utifrån myndighetens webbstatistik för 2023 har sidorna om [målgrupper för föräldraskapsstöd](#) webbplatsens mest besökta sidor. Besökarna har dessutom ökat med 60 % under årets sista kvartal, något som indikerar att det målgruppsanpassade föräldraskapsstödet är viktigt för utvecklat arbete med föräldraskapsstöd.

Förvaltningsfrågan – en fortsatt utmaning

Under uppdragstiden har MFoF nyttjat befintliga myndighetsnätverk för att diskutera förvaltning av metoder, arbetssätt och program. Myndigheten har även gjort nordiska utblickar för djupare erfarenhet.

Förvaltningsfrågan är central. MFoF:s bedömning är att det finns ett tydligt behov hos landets kommuner och regioner av en nationell styrning av vilka insatser som ska prioriteras utifrån olika målgrupper. Det enda konkreta exemplet idag är Socialstyrelsens rekommendationer för socialtjänstens arbete med att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott för barn i åldrarna 6–17.

Den sammantagna bedömningen är att det finns en stor utmaning i att stärka det kunskapsbaserade arbetet och utifrån lokala behov stödja beslutsfattare och yrkesverksamma i deras uppföljning och analyser av problem-/lägesbilder. Men förvaltningsfrågan är central. MFoF bedömer att det är viktigt att det finns en nationell aktör med förmåga att långsiktigt säkerställa uppföljning och utvärdering av arbetssätt, metoder och program på en nationell nivå.

MFoF:s rådgivande, faciliterande och initierande funktion

MFoF gör bedömningen att myndigheten har stärkt sin position som rådgivande aktör i det brottsförebyggande arbetet, med föräldraskapsstöd som fokusområde. MFoF har deltagit och föreläst vid ett stort antal nationella och regionala sammankomster samt samverkat med bland annat Länsstyrelsen, Socialstyrelsen och Brå. MFoF:s bedömning är att myndigheten nu i större omfattning än tidigare utgör en naturlig samverkanspart i det brottsförebyggande arbetet. Myndigheten noterar dock att föräldraskapsstödet ännu inte är en central del av det brottsförebyggande arbetet.

MFoF har i sin faciliterande roll löpande uppdaterat webbplatsen med tillgängliga program, metoder och strukturer för ett väl fungerande föräldraskapsstöd. Detta har kompletterats med att myndigheten löpande spridit idéer och goda exempel kring hur man effektivt kan gå tillväga för välja relevanta metoder samt hur olika modeller kan fungera stödjande i förhållande till varandra. Besöksstatistiken på myndighetens webbplats ger tydliga indikationer på att myndighetens arbete är uppskattat. Myndigheten får ett ökat antal förfrågningar från kommuner och regioner som önskar hjälp med att bygga det systematiserade arbetet. Med anledning av detta har myndigheten planerat in ett arbete tillsammans med Länsstyrelserna för en stärkt samverkan.

Slutligen har MFoF, tillsammans med Brå, initierat ett praktiktäna arbete i fyra pilotkommuner utifrån det brottsförebyggande föräldraskapsstödet i utsatta områden med syftet att systematisera arbetet inom det selektiva och indikativa föräldraskapsstödet. Detta för att identifiera goda och verksamma exempel på hur det kan vara praktiskt möjligt att stärka ett befintligt föräldraskapsstöd genom tidiga och samordnade insatser.

Fortsatt arbete under 2024

Det brottsförebyggande föräldraskapsstödet utgör en viktig del av myndighetens kärnuppdrag. Tack vare att MFoF har fått förnyat förtroende från regeringen att även 2024 genomföra myndighetens roll i handlingsplanen för brottsförebyggande föräldraskapsstöd. Ett riktat uppdrag ger myndigheten möjligheten att arbeta med verkningfullt med dessa frågor. MFoF ser fram emot att fortsätta verka som kunskapsmyndighet med uppdrag inom föräldraskapsstöd där strategin för ett stärkt föräldraskapsstöd utgör en viktig del av det fortsatta brottsförebyggande arbetet.

Här nedan presenteras några av de områden myndigheten ser som särskilt viktiga under 2024:

- MFoF avser särskilt fokusera på det målgruppsanpassade föräldraskapsstödet till föräldrar. Många kommuner upplever utmaningar att nå ut till vissa målgrupper av föräldrar. Myndigheten avser därför att genomföra en kartläggning utifrån socialtjänsternas förutsättningar och nuvarande insatser till målgrupperna, samt utreda föräldragruppernas syn på behov.
- För att nå ut med det målgruppsanpassade föräldraskapsstödet behöver arenorna för spridning bli fler. Här har MFoF sett att civil sektor kan utgöra en viktig resurs i arbetet, särskilt avseende stöd till föräldrar med barn mellan 12-18 år. Det finns flera goda exempel att uppmärksamma. Myndigheten kommer därför att söka samverka med civil sektor för att identifiera flera goda exempel på hur det är möjligt att nå ut till målgrupperna.
- Det är viktigt att fortsätta inspirera kommuner, regioner och civil sektor att se föräldraskapsstödjande insatser som en viktig och effektiv del av det brottsförebyggande arbetet. MFoF kommer därför att arbeta vidare med kunskapshöjande insatser, stöd för verksamhetsutveckling samt införande av arbetsmetoder och program i kommunerna. Detta arbete kommer att ske i nära samverkan med länsstyrelserna.